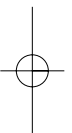
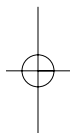


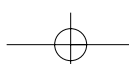
**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ**

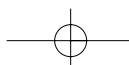
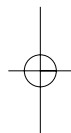
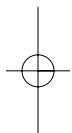
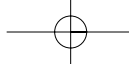
**Η ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ  
ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

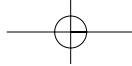
**ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ  
*ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ***



**Αντιπροσωπευτικές εργασίες μαθητών  
Σχολικό έτος 2003 - 2004**



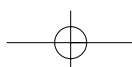
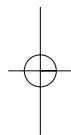
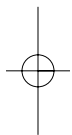




**Η ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ  
ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

**ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ  
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ**

**Σχολικό έτος 2003 - 2004**



**Υπεύθυνος του φορέα:** **Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος,**  
*Ομότιμος Καθηγητής Α.Π.Θ.,*  
*Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*

**Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Γ' Κ.Π.Σ. της Ευρωπαϊκής Ένωσης**  
 (75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους)

**Ενέργεια 2.2.1.:** «Αναμόρφωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εκπαιδευτικού υλικού  
 στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση»

**Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.γ.:** «Πειραματικά Προγράμματα Εκπαίδευσης»

**Τίτλος Έργου:** «Διεύρυνση της Ενέλικτης Ζώνης στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση»

**Επιστημονική υπεύθυνη Έργου:** **Δήμητρα Σπυροπούλου**  
*Μόνιμη Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*

**Ομάδα Έργου**

**Γιαγκάζογλου Σταύρος,** Σύμβουλος του Π.Ι.  
 (υπεύθυνος περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας)

**Καγκά Ευαγγελία,** Σύμβουλος του Π.Ι.  
 (υπεύθυνη περιφέρειας Αττικής και Κρήτης)

**Κοσμίδου Χρυσούλα,** Σύμβουλος του Π.Ι.  
 (υπεύθυνη περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου)

**Σιγάλας Γεώργιος,** Σύμβουλος του Π.Ι.  
 (υπεύθυνος περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας)

**Σπυροπούλου Δήμητρα,** Μόνιμη Πάρεδρος του Π.Ι.  
 (υπεύθυνη περιφέρειας Αττικής και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης)

**Γαλανοπούλου Αγλαΐα,** Πάρεδρος επί θητεία του Π.Ι.  
 (υπεύθυνη περιφέρειας Ηπείρου και Ιονίων Νήσων)

**Γρηγοριάδου Αλεξάνδρα,** Πάρεδρος επί θητεία του Π.Ι.  
 (υπεύθυνη περιφέρειας Βορείου Αιγαίου)

**Καφετζόπουλος Κων/νος,** Πάρεδρος επί θητεία του Π.Ι.  
 (υπεύθυνος περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας)

**Κούτσικος Ηλίας,** Πάρεδρος επί θητεία του Π.Ι.  
 (υπεύθυνος περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας)

**Πολύζος Γεώργιος,** Πάρεδρος επί θητεία του Π.Ι.  
 (υπεύθυνος περιφέρειας Θεσσαλίας)

**Στάππα Ματίνα,** Πάρεδρος επί θητεία του Π.Ι.  
 (υπεύθυνη περιφέρειας Πελοποννήσου)

**Φωσβίνκελ Αννέτε,** Πάρεδρος επί θητεία του Π.Ι.  
 (υπεύθυνη περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας)

**Ομάδα υποστήριξης του Έργου**

**Βουτυράκης Ιωάννης,** Αποσπασμένος εκπαιδευτικός στο Π.Ι.

**Μπλέσιος Αθανάσιος,** Αποσπασμένος εκπαιδευτικός στο Π.Ι.

**Νίκα Ελένη,** Αποσπασμένη εκπαιδευτικός στο Π.Ι.

**Ρούσσοις Γεώργιος,** Αποσπασμένος εκπαιδευτικός στο Π.Ι.

**ISBN: 960-407-166-1**

**Παραγωγή: Χρωμοτύπ Θεσσαλονίκης α.ε.**

# ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

|  | Σελ. |
|--|------|
| Πρόλογος Προέδρου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου ..... | 7    |

## ΣΧΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Ν. ΛΕΣΒΟΥ

### ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΓΡΑΣ

|                                |    |
|--------------------------------|----|
| Και εγένετο πύρ .....          | 9  |
| Ηφαίστεια .....                | 13 |
| Το κυνήγι και ο άνθρωπος ..... | 16 |

### ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΑΝΤΑΜΑΔΟΥ

|                             |    |
|-----------------------------|----|
| Το κινητό στη ζωή μας ..... | 22 |
|-----------------------------|----|

### ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΕΤΡΑΣ

|                                     |    |
|-------------------------------------|----|
| Γνωρίζω τον τόπο όπου κατοικώ ..... | 23 |
|-------------------------------------|----|

## ΣΧΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Ν. ΣΑΜΟΥ

### 1<sup>ο</sup> ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΣΑΜΟΥ

|   |    |
|---|----|
| Το νερό ως πρώτη ύλη και ως στοιχείο έμπνευσης στην ζωγραφική .....   | 27 |
| Η ρύπανση και κατασπατάληση των υδάτινων πόρων παγκοσμίως,<br>καθώς και η υποβάθμιση των υδάτινων πόρων στην Σάμο ..... | 36 |
| Βυζαντινών Γεύσεις .....  | 42 |
| Υγιεινή Μεσογειακή Παραδοσιακή Διατροφή .....   | 59 |
| Νερό και άθληση .....   | 73 |

### 2<sup>ο</sup> ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΣΑΜΟΥ

|  |    |
|--|----|
| Έθιμα του Πολέμου .....  | 76 |
| Πόλεμος και Θρησκεία .....   | 81 |
| Η Γυναίκα στις Φυσικές Επιστήμες .....   | 83 |
| Η θέση της γυναίκας, όπως παρουσιάζεται μέσα από τα κείμενα<br>της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Γ΄ Γυμνασίου ..... | 86 |
| Η γυναίκα και ο ρόλος της στην αρχαία ελληνική κοινωνία .....  | 90 |
| Η θέση της Ελληνίδας στα χρόνια της Τουρκοκρατίας<br>και η συμβολή της στην Ελληνική Επανάσταση .....              | 93 |

|   |     |
|---|-----|
| Η θέση της Γαλλίδας στα προεπαναστατικά χρόνια<br>και η συμβολή της στην Γαλλική Επανάσταση .....               | 99  |
| Διαφυλικές σχέσεις - διαπροσωπικές σχέσεις:<br>αναπαράσταση της γυναίκας μέσα στο εγχειρίδιο των Γαλλικών ..... | 102 |

### ΣΧΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Ν. ΧΙΟΥ

#### 1<sup>ο</sup> ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΧΙΟΥ

|   |     |
|---|-----|
| Η αρχιτεκτονική, γλυπτική, θεολογική σημασία<br>των αξιολογότερων μνημείων στα κοιμητήρια της Χίου .....                          | 104 |
| Η φιλολογική σημασία, οι επιγραφές, τα ιστορικά στοιχεία,<br>η λαογραφία των αξιολογότερων μνημείων στα κοιμητήρια της Χίου ..... | 106 |
| Ο δημοτικός κήπος της Χίου .....  | 107 |
| Επιστήμη και Λογοτεχνία .....   | 108 |
| Επαγγελματικές Μονογραφίες .....  | 111 |
| Αγωγή Υγείας: Κυκλοφοριακή Αγωγή - Ατυχήματα - Πρώτες Βοήθειες .....  | 113 |

#### 4<sup>ο</sup> ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΧΙΟΥ

|  |     |
|--|-----|
| Ταξίδια στον αρχαίο κόσμο μέσα από το μουσείο και τις νέες τεχνολογίες ..... | 115 |
| Ιωάννης Βαρβάκης: Ο Ψαριανός Εθνικός Ευεργέτης .....                         | 119 |
| Μεσόγειος: Πολλοί κόσμοι, μια θάλασσα .....                                  | 122 |
| Το σκάκι συνεχίζει να κρύβει τα μυστικά του .....                            | 124 |
| Κυκλοφοριακή Αγωγή .....   | 126 |
| Το ψάρεμα και οι ψαράδες .....   | 129 |
| Εδώ που ζούμε .....  | 131 |

#### ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΜΠΟΥ

|  |     |
|--|-----|
| Η ισότητα των δύο φύλων στην εκπαίδευση-Η οπτική της νεοελληνικής λογοτεχνίας. | 134 |
| Οι εκκλησίες του Κάμπου .....  | 136 |
| Οικονομία, Επιχείρηση και Εγώ .....  | 137 |
| Ταξιδεύοντας με τη μουσική στον κόσμο.....                                     | 138 |
| Μαθαίνω τον εαυτό μου .....  | 139 |
| Ο τόπος μας στον κύκλο του χρόνου .....  | 140 |
| Μουσικό Εργαστήρι .....  | 141 |
| Ομορφαίνω το σχολείο μου, δημιουργώντας τον κήπο του .....                     | 142 |
| Λόγος-Έργο- Νόημα .....  | 143 |

## ΠΡΟΛΟΓΟΣ

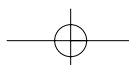
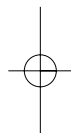
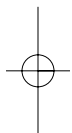
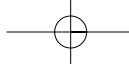
Το Υπ.Ε.Π.Θ., μέσω του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, με την εφαρμογή και την αξιολόγηση του καινοτόμου προγράμματος «Ευέλικτη Ζώνη» σε σχολικές μονάδες της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, επιδιώκει την υιοθέτηση από τους εκπαιδευτικούς εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης, με σκοπό τη σύνδεση της σχολικής γνώσης με την καθημερινή ζωή και γενικότερα τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος.

Το πρόγραμμα της Ευέλικτης Ζώνης (Ε.Ζ.) βασίζεται στην αναδιάταξη του σχολικού χρόνου, ώστε να διατίθενται δύο ώρες από το εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου για τη μελέτη θεμάτων, που παρουσιάζουν γενικότερο ενδιαφέρον, με διαδικασίες συλλογικής διερεύνησης. Παράλληλα η Ε.Ζ. δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή των καινοτομιών που εισάγουν το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών των γνωστικών αντικειμένων που διδάσκονται στο σημερινό σχολείο.

Στο πλαίσιο της δημοσιοποίησης/διάχυσης των αποτελεσμάτων του προγράμματος, πραγματοποιείται η παρούσα έκδοση, στην οποία δημοσιεύονται σχέδια εργασίας που εκπονήθηκαν από μαθητές/τριες σε συνεργασία με τους καθηγητές/τριες τους κατά τη διάρκεια υλοποίησης του πιλοτικού προγράμματος. Η επιλογή του υλικού πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με τους κατά τόπους Σχολικούς Συμβούλους, με τα μέλη των Τοπικών Επιτροπών Στήριξης και το μέλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου που ήταν υπεύθυνο στην αντίστοιχη διοικητική περιφέρεια. Το περιεχόμενο του περιοδικού αποτελεί ένα πρωτογενές εκπαιδευτικό υλικό, που θεωρούμε ότι μπορεί να δώσει αφορμή για ανάληψη παρόμοιων πρωτοβουλιών και από άλλα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Θα επιθυμούσαμε, τέλος, να εκφράσουμε τις θερμές ευχαριστίες μας σε όλους τους συντελεστές της παρούσας έκδοσης.

**Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος**  
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου  
Ομότιμος Καθηγητής Α.Π.Θ.





# ΣΧΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Ν. ΛΕΣΒΟΥ

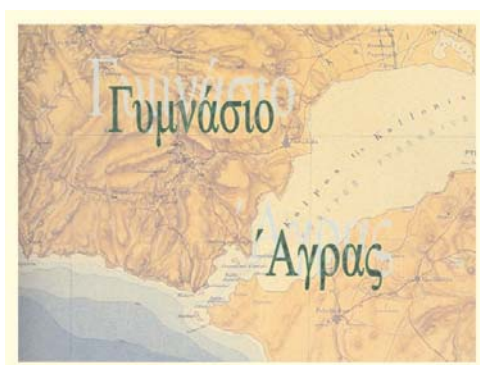
**ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΓΡΑΣ**

**Τάξη: Α΄**

**ΘΕΜΑ: «Και εγένετο πυρ...»**

**Σχολικό έτος 2003-2004**

**Υπεύθυνοι καθηγητές:** Δαφιώτης Παναγιώτης, Τακαμαζόγλου Βαρβάρα,  
Φράγκου Γιώργος, Λουκέρη Ελευθερία.



## Επιλογή θέματος

Στην επιλογή του θέματος οδήγησαν οι παρακάτω διαπιστώσεις:

- Το θέμα (φωτιά-θέρμανση) σχετίζεται άμεσα με την καθημερινότητα των μαθητών
- Προσφέρεται για διαθεματική προσέγγιση
- Η βιβλιοθήκη διαθέτει το σχετικό υλικό

## Σκοπός εργασίας

Να αποκτήσουν τα παιδιά τη γνώση και την εμπειρία ότι ένα φαινομενικά περιορισμένο θέμα μπορεί να έχει απροσδόκητα πολλές προεκτάσεις και πλευρές, που αγκαλιάζουν ένα ευρύτατο φάσμα γνωστικών πεδίων και εκφάνσεων της πολιτιστικής αλλά και της καθημερινής μας ζωής.

## Στόχοι

- Να μπορούν οι μαθητές να ερευνούν την πληροφορία κάνοντας χρήση της βιβλιοθήκης, να εξοικειωθούν με την έρευνα και την απόκτηση γνώσης με ενεργητικό τρόπο.
- Να αναλύουν ένα θέμα και να συνθέτουν εργασίες.
- Να εξοικειωθούν με τη έρευνα στο Internet.
- Να φιλτράρουν τις πληροφορίες από την πληθώρα των παρεχομένων, να επιλέγουν κριτικά.
- Να μάθουν τον τρόπο που οι Έλληνες στις διάφορες φάσεις της ιστορίας αντιλαμβάνονταν και χρησιμοποιούσαν τη φωτιά, σε σχέση με το σήμερα αλλά και με τη δυτική Ευρώπη.

- Να αναπτυχθούν οι σχεδιαστικές τους ικανότητες με έργα βασισμένα σε υπάρχοντα σχέδια, αλλά και οι δημιουργικές συνθετικές τους ικανότητες με παραγωγή έργων που βασίζονται στη φαντασία τους πάντα σε σχέση με τα ερεθίσματα που δίνει το θέμα.
- Να εξοικειωθούν με θέματα αισθητικής desing και παραδοσιακής τέχνης.
- Να συνεργάζονται και να διαχειρίζονται σωστά το χρόνο (ομαδικότητα - προγραμματισμός).
- Να ενεργοποιηθούν μαθητές που δε δείχνουν ενδιαφέρον για το σχολικό πρόγραμμα.

### Πορεία

- Ευαισθητοποίηση των μαθητών πάνω στο θέμα
- Καθορισμός του σκοπού εργασίας
- Προσδιορισμός ομάδων και υποθεμάτων
- Καθοδήγηση ομάδων - Βιβλιογραφία
- Παρουσίαση του υλικού τμηματικά
- Αξιολόγηση υλικού - Διορθώσεις
- Παραγωγή CD

### Μεθοδολογία

#### Μαθητοκεντρική

- Επιλογή ομάδας
- Επιλογή θέματος
- Τρόπος παρουσίασης

#### Ομαδοκεντρική

- Αποφάσεις
- Διανομή ρόλων

#### Συνεργατική

- Οι εκπαιδευτικοί κατευθύνουν, παρακολουθούν και αποφασίζουν μαζί με τους μαθητές για την πορεία και το αποτέλεσμα της εργασίας.

### Συμπεράσματα

Θετικά - Επίτευξη των στόχων σε μεγάλο ποσοστό

## Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΖΑΚΙΩΝ

Ο πρώτος σταθμός για την κατάκτηση της φωτιάς ήταν η συντήρησή της. Κάποτε ο άνθρωπος διαπίστωσε τις ωφέλειες της φωτιάς, σκέφτηκε ότι θα πρέπει να την κρατάει άσβεστη κι αυτό το πέτυχε με το να την τροφοδοτεί συνέχεια με καύσιμες ύλες ή να τη σκεπάζει με στάχτη. Κατόρθωσε λοιπόν με τρεις τρόπους κυρίως:

Τρίβοντας δύο ξερά ξύλα μεταξύ τους, το ένα ξύλο στη σχισμή του δεύτερου.

Χτυπώντας δύο πέτρες μεταξύ τους και κυρίως κομμάτια «πυρίτου λίθου».

Τελειοποιώντας τη πρώτη μέθοδο περιέστρεφαν το ξύλο με τις παλάμες ή με ένα σχοινί. Στον «Πολιτισμό του Διμηνίου» το οίκημα είναι αρκετά ευρύχωρο και η ύπαρξη εμπρός ανοιχτής στοάς με δύο κίονες, εστίες και κίονες στο κύριο δώμα και στο βάθος εντελώς κλειστό θάλαμο αποδίδει τον ιδανικό τύπο του νεολιθικού μεγάρου.

Οι πρώτοι μόνιμοι οικισμοί δημιουργήθηκαν τη νεολιθική εποχή με την εμφάνιση της γεωργίας και της κτηνοτροφίας. Οι καλύβες εκείνη την εποχή είχαν ένα μικρό άνοιγμα στην κορυφή, που έφευγαν οι καπνοί από την εστία, που βρισκόταν στο δάπε-

δο. Τη φωτιά τη χρησιμοποιούσαν και για θρησκευτικούς λόγους. Στα αρχαϊκά χρόνια κάθε μικρή ή μεγάλη πόλη είχε στο κέντρο της την κοινή εστία (το Πρυτανείο) όλων των κατοίκων της, όπου κατέφευγαν για να ζητήσουν άσυλο οι ικέτες.

Στα αρχαϊκά σπίτια υπήρχαν μόνιμες εστίες για θέρμανση και για το μαγειρείο. Για την έξοδο του καπνού στα διώροφα σπίτια υπήρχε ειδικός αγωγός μέσα στον τοίχο, που έφθανε στη στέγη. Αρχαία κείμενα αναφέρουν και καπνοδόχους από κεραμίδια.

### **Η κατοικία άλλοτε και σήμερα**

Σόμπες ζέσταιναν το βασικό δωμάτιο (δηλ. την κουζίνα με 1-2 κρεβάτια). Τα υπνοδωμάτια δε ζεσταίνονταν σχεδόν ποτέ και κάποιες φορές χρειαζόνταν ακόμη και γάντια για να κυκλοφορήσουν μέσα στο σπίτι. Το χειμώνα αρκετοί κοιμόντουσαν στο στάβλο για να επωφεληθούν της ζέστης των ζώων.

Βασική καθημερινή ενασχόληση εκτός των άλλων ήταν και η κοπή των ξύλων για τη σόμπα.

Τα κρύα βράδια του χειμώνα μαζεύονταν πολλές οικογένειες στο στάβλο ενός σπιτιού. Οι άντρες συζητούσαν και διηγούνταν ιστορίες. Οι γυναίκες, αν έβλεπαν αρκετά καθαρά με τις λάμπες πετρελαίου, έπλεκαν.

### **ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΑΝ ΤΖΑΚΙΑ ΣΤΑ ΣΠΙΤΙΑ; [17 ΑΙΩΝΑΣ]**

Δεν βρίσκουμε στα σπίτια τζάκια γιατί ίσως δεν υπήρχε χώρος ή γιατί το ξύλο ήταν πολύ ακριβό, γι' αυτό αγόραζαν λίγη ποσότητα κάθε φορά.

### **ΥΠΗΡΧΕ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ; [ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΠΑΠΠΟΥΛΩΝ]**

Όχι, σε περίπτωση πυρκαγιάς όλος ο κόσμος έβαζε το χέρι του, σχηματίζοντας αλυσίδα με κουβάδες ή χρησιμοποιώντας μια αντλία με τα χέρια.

### **ΤΑ ΡΟΥΧΑ ΟΠΟΥ ΦΟΡΟΥΣΑΝ ΟΙ ΠΛΟΥΣΙΟΙ. [17 ΑΙΩΝΑΣ]**

Ένδυση με ζεστά ρούχα και νυχτικά είναι επίσης μια προστασία ενάντια στο κρύο. Τα εσώρουχα είναι κυρίως από μαλλί και από λινό.

### **ΟΙ ΧΩΡΙΚΟΙ [ΕΠΟΧΗ ΜΕΣΑΙΩΝΑ]**

Οι καλύβες των χωρικών δεν είχαν τζάκια λόγω της φτώχειας τους.

### **ΕΠΟΧΗ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑΣ**

Το εμβαδόν των δωματίων μειώνεται για να δώσει μια αίσθηση οικειότητας και ζεστασιάς. Γι' αυτό και τα τζάκια της εποχής αυτής είναι πιο μικρά.

**ΕΞΟΧΙΚΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ** Στο μοναδικό δωμάτιο των εξοχικών κατοικιών όπου και βρισκόταν το μοναδικό τζάκι, οι πλούσιοι πρόσθεσαν στο δικό τους καθιστικό και άλλα τζάκια, διαχωρίζοντας έτσι τη φωτιά που μαγειρεύει από τη φωτιά που ψυχαγωγεί.

**ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΜΑΓΕΙΡΙΚΗΣ** Για να μην πάει χαμένη η ζέστη των πετρών στους φούρνους που έφτιαχναν ψωμί, δημιούργησαν συνταγές μαγειρικής για φαγητά που σιγοβράζουν στην πνοή της φωτιάς μέσα σε γαβάθες.

**ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΙΣ «ΜΑΓΙΣΣΕΣ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ» ΤΗΣ ΜΑΡΑΣ ΜΕΪΜΑΡΙΑ** Τέλη 19ου αιώνα: Η liseuse λοιπόν είναι ένα κοντό-πλεκτό σάλι για τους ώμους, χωρίς μανίκια, μαλακό και αφράτο από αγαθό μαλλί προβάτου, που δένει στο λαιμό με ένα κορδελάκι. Οι Γαλλίδες φορούσαν την liseuse, για να διαβάζουν δίπλα στα παράθυρα των κρύων chateau τους, όπου κάποιο φως έμπαινε. Τα παράθυρα μπάζουν, και αναγκαστικά έριχναν κάτι στους ώμους τους.

**ΠΥΡΑΥΝΟΙ** Από τον μεσαίωνα κιόλας υπήρχαν οι πύραυνοι για το κρεβάτι. Τους γέμιζαν με στάχτη από την εστία του τζακιού και τοποθετούνταν ανάμεσα στα σκεπάσματα σε όλη την διάρκεια της ημέρας μέχρι το βράδυ. Έτσι γλιστρούσαν κάτω από το πουπουλένιο πάπλωμα μέσα στη ζέστη.

### Η θέρμανση των σχολείων στο παρελθόν

Για να ζεσταθούν υπήρχε μια μικρή σόμπα με ξύλα στο μέσο της τάξης. Κάθε μαθητής έφερε ένα κούτσουρο. Η δασκάλα ή ένας ψηλός μαθητής άναβε τη σόμπα. Το πρωί όταν έκανε πολύ κρύο φορούσαν το παλτό τους. Τα παιδιά έρχονταν στο σχολείο με τα πόδια αν και κατοικούσαν κάποια από αυτά πολύ μακριά. Το μεσημέρι οι μαθητές ζέσταιναν τη γαβάθα τους πάνω στη σόμπα και έτρωγαν το γεύμα τους στην τάξη.

